

LAMPAIDEN AURINKOIHOTTUMA – MITÄ NEUVOKSI?

Aurinkoihottuma, aurinkoyliherkkyys, fotosensibiliteetti

Aurinkoihottuma johtuu siitä, että tietyissä tilanteissa eläimen iholle joutuu aineenvaihduntatuotteita, jotka auringon valon kanssa reagoiessaan aiheuttavat kudostuhoa. Syntymekanismista johtuen aurinkoihottuma vaurioittaa niitä ihoalueita, joilla on vähiten villaa tai pigmenttiä. Yleensä sairastuneet ovat siis valkoisia tai vaaleita lampaita ja herkimmin vaurioituvat mm. korvat ja silmienympäristöt.

Klorofyllien aineenvaihduntatuotteet joutuvat iholle eri syistä: 1) lammaas syö tiettyjä kasveja, ja niiden aineenvaihduntatuotteet joutuvat verenkierron mukana iholle 2) lampaan maksassa on vaurioita eikä se toimi kunnolla, jolloin ”väärää” aineenvaihduntatuotteita syntyy ja ne joutuvat verenkierron mukana iholle 3) Jostain syystä eläimen aineenvaihdunta tuottaa auringon kanssa reagoivia tuotteita.

Kun klorofyllin aineenvaihduntatuotteet kerääntyvät ihon alle, ne reagoivat auringonvalon kanssa, jolloin niistä aiheutuu vakavia, kuolioisia ihovaurioita. Ensimmäinen oire on korvien ja silmien ympäristön punoitus, turvotus ja arkuus. Yleensä oireet alkavat 2-3 vuorokautta siitä, kun edellä mainittuja kasveja on syöty. Myöhemmin alueelle tiheää kudostuhoa, joka kuivuu ja kovettuu. Kudostuho on hyvä kasvualusta bakteereille, joten tilannetta saattavat pahentaa myös bakteerien aiheuttamat ihotulehdukset. Turvotus voi olla hyvinkin voimakasta ja erityisesti korvat saattavat jopa kuolioitua. Tällöin akuutin vaiheen jälkeen tulee rypyiset ja pienet ja osa niistä tai jopa koko korvanlehti saattaa pudota pois. Joissakin tapauksissa voi koko naama olla turvoksissa ja punoittava ja naamassakin osa ihoalueista voi kuolioitua.

Valolle herkistyneet lampaat eivät syö ja ne koettavat etsiä varjoisia alueita laitumilla. Usein ne roikottavat päätänsä jonka sivuilla roikkuvat myös paksut, kipeät ja arat sekä punoittavat korvat. Sairaant lampaat tulee heti ottaa sisälle kuivalle heinälle, ainakin kolmeksi viikoksi tai kunnes reagoineet alueet ovat parantuneet. Paranemisprosessi voi kestää joskus kuukausia ja kyseinen eläin voi reagoida tulevina kesinä vielä herkemmin aineenvaihduntatuotteiden ja auringon yhteisvaikutuksille. Jotkut lampaat herkistyvät niin voimakkaasti, että ne voivat laiduntaa riskittömästi vain öisin.

Sairastuneille eläimille annetaan kipulääkettä ja tarvittaessa eläinlääkärin antamana kortisonia (joskus jos iholla on myös bakteeritulehdus, voidaan tarvita antibioottia). Ihon kuntoa tukevat salvat voivat nopeuttaa paranemista.

Kasveja, joiden on joissain tilanteissa todettu voivan aiheuttaa aurinkoihottumaa, ovat mm. alsikeapila (lähinnä hevosilla), rapsi, tattari, mäkikuisma, punalattina. Monet kasvien luontaisesti sisältämät myrkyt voivat vaikuttaa maksan ja heikentää sen toimintaa. Samoin, jos lampaan ruokinta ei ole tasapainoista tai jos rehussa on liikaa kuparia, ne saattavat vaikuttaa maksan kykyyn huolehtia oikeasta aineenvaihdunnasta. Joissain katraissa on havaittu myös viitteitä siitä, että tietyn uuden/pässin jälkeläiset ovat herkempiä sairastumaan valoyliherkkyteen.

Johanna Rautiainen
ell, lammasasiantuntija
ProAgria Etelä-Suomi ry

